

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 25.11.2013
COM(2013) 837 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Volný pohyb občanů EU a jejich rodin: Pět rozhodujících opatření

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Volný pohyb občanů EU a jejich rodin: Pět rozhodujících opatření

1. Volný pohyb v EU

1.1. Základní právo občanů EU

Právo občanů EU svobodně se pohybovat a žít v jakékoli zemi EU spolu se svými rodinnými příslušníky je jednou ze čtyř základních svobod zakotvených v právu EU a základním kamenem integrace EU.

Pracovníci EU využívají této svobody od 60. let minulého století¹. Před dvaceti lety Maastrichtská smlouva uznala právo na volný pohyb pro všechny občany EU, ať už jsou ekonomicky aktivní, či nikoli. Od té doby se možnost volně se pohybovat pro jiné účely než pracovní, například v souvislosti s odchodem do důchodu, studiem nebo kvůli doprovázení rodiny, stala zásadním rysem evropského občanství².

V roce 2004 byly kodifikovány právní předpisy a judikatura, které stanoví podmínky a omezení pro právo pobytu. V roce 2009 Komise poskytla členským státům pokyny ohledně správného uplatňování těchto pravidel a od té doby se řídí přísnou politikou prosazování právních předpisů. Důsledkem je, že téměř 90 % problémů s prováděním práva již bylo vyřešeno. Důraz je nyní kladen na uplatňování v praxi.

Všichni občané EU mají právo na volný pohyb. Přiznání práva na volný pohyb občanům členského státu je přímým důsledkem jeho přistoupení k EU. Rozhodnutí o přistoupení jsou přijímána na základě jednomyslného souhlasu členských států.

Volný pohyb pracovníků jako součást jednotného trhu má pozitivní vliv na ekonomiky a trhy práce. Čtyři základní svobody, které patří neoddělitelně k sobě, vytvářejí podmínky pro efektivnější rozdělování zdrojů v EU. Volný pohyb občanů EU podněcuje hospodářský růst tím, že umožňuje lidem cestovat, studovat a pracovat v zahraničí a umožňuje zaměstnavatelům vybírat si zaměstnance z většího souboru talentů. Vzhledem k výrazné nerovnováze evropských pracovních trhů a snižování počtu obyvatel v produktivním věku přispívá pracovní mobilita k řešení nesouladu mezi dovednostmi a pracovními příležitostmi.

V důsledku mobility po rozšíření EU (2004–2009) se HDP zemí EU-15 podle odhadů dlouhodobě zvýšil o téměř 1 %³.

Pro občany EU je volný pohyb právem nejúžeji spojeným s občanstvím EU⁴. Celkem 56 % evropských občanů jej pokládá za největší přínos EU⁵. Kromě toho si 67 % evropských občanů myslí, že je volný pohyb ekonomicky prospěšný hospodářství jejich země⁶.

¹ Články 45 a 48 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

² Článek 21 SFEU.

³ „*Employment and Social Developments in Europe 2011, intra-EU labour mobility and the impact of enlargement*“, s. 274.

⁴ Bleskový průzkum Eurobarometr 365, únor 2013, http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_365_en.pdf.

⁵ Standardní průzkum Eurobarometr 79, květen 2013, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb79/eb79_en.htm.

⁶ Bleskový průzkum Eurobarometr 365, citovaný výše.

Tak, jak je volný pohyb užitečný pro Evropany i hospodářství EU jako celek, může vytvářet i problémy pro místní společenství, které se potýkají s přílivem nově přichozích osob. Hospodářská krize v některých členských státech vyhrotila diskuse o dopadu volného pohybu na vnitrostátní sociální systémy a o tlaku na místní služby.

Zároveň všechny členské státy opakovaně vyjádřily podporu volnému pohybu a uznávají výhody, které všem přináší. To se potvrdilo při několika příležitostech, například během nedávné diskuse v Radě ve složení pro spravedlnost a vnitřní věci 8. října 2013.

Cílem tohoto sdělení je objasnit práva a povinnosti občanů EU, jakož i podmínky a omezení podle práva EU a dále reagovat na obavy vyjádřené některými členskými státy. Sdělení stanoví pět opatření, která pomohou členským státům a jejich místním orgánům plně využít potenciál právních předpisů a nástrojů EU. To zahrnuje plné využití strukturálních fondů a investičních fondů EU.

1.2. Kdo jsou mobilní občané EU?

Ke konci roku 2012 pobývalo v jiném členském státě 14,1 miliónu občanů EU (2,8 % celkového obyvatelstva). To je méně, než činí podíl občanů států, které nejsou členy EU (4,0 %). Podíl mobilních občanů EU na celkovém obyvatelstvu, který koncem roku 2004 činil kolem 1,6 %, se za čtyři roky (koncem roku 2008) zvýšil na 2,4 %. Pak se růst zpomalil (na 2,8 % koncem roku 2012⁷), což bylo důsledkem hospodářské recese a postupného snižování potenciálu mobility středoevropských a východoevropských členských států⁸.

Občané EU využívají volný pohyb nejčastěji z pracovních důvodů⁹, následovaných důvody rodinnými¹⁰. Ze všech občanů EU pobývajících v roce 2012 v jiné zemi EU („mobilní občané EU“) byly více než dvě třetiny (78 %) v produktivním věku (15–64), zatímco mezi státními příslušníky jednotlivých zemí to bylo kolem 66 %. Průměrná míra zaměstnanosti mobilních občanů EU (67,7 %) byla vyšší než mezi státními příslušníky jednotlivých zemí (64,6 %).

Mobilní občané EU, kteří nemají zaměstnání¹¹, představují pouze malý podíl na celkovém počtu mobilních občanů EU¹²; kromě toho 64 % z nich ve své současné zemi pobytu již dříve pracovalo¹³. 79 % žije v domácnosti, jejíž alespoň jeden člen pracuje¹⁴. Celková míra nečinnosti mezi mobilními občany v rámci EU se mezi lety 2005 a 2012 snížila¹⁵.

⁷ Odhady Generálního ředitelství Evropské komise pro zaměstnanost, vycházející ze statistik Eurostatu týkajících se migrace a z šetření pracovních sil EU.

⁸ Evropská komise, Čtvrtletní přehled o zaměstnanosti a sociální situaci v EU, červen 2013, s. 42–43, vycházející ze statistik Eurostatu a šetření pracovních sil EU.

⁹ ICF GHK Milieu: „*A fact finding analysis on the impact on the Member States' social security systems of the entitlements of non-active intra-EU migrants to special non-contributory cash benefits and healthcare granted on the basis of residence*“, kapitola 4 a s. 61, <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=10972&langId=en>.

¹⁰ Eurostat, šetření pracovních sil EU, modul o situaci na trhu práce migrujících osob pro rok 2008, online tabulka: lfso_08cobr.

¹¹ Jde zpravidla o studenty, důchodce, uchazeče o zaměstnání a neaktivní rodinné příslušníky.

¹² Zpráva ICF GHK Milieu, kapitola 3, s. 16, vycházející ze statistik Eurostatu a šetření pracovních sil EU.

¹³ Zpráva ICF GHK Milieu, citovaná výše, kapitola 3, s. 25, vycházející ze statistik Eurostatu a šetření pracovních sil EU.

¹⁴ Zpráva ICF GHK Milieu, citovaná výše, s. 24, vycházející ze statistik Eurostatu a šetření pracovních sil EU.

¹⁵ Statistiky Eurostatu, šetření pracovních sil EU. Podíl mobilních občanů EU (ve věku 15 let a starších), kteří jsou ekonomicky neaktivní, se snížil z 34,1 % v roce 2005 na 30,7 % v roce 2012 (Eurostat, šetření pracovních sil EU).

1.3. Dopad mobilních občanů EU na systémy sociálního zabezpečení hostitelských členských států

V průměru je u mobilních občanů EU větší pravděpodobnost, že budou mít zaměstnání, než u státních příslušníků hostitelské země¹⁶. Pomáhají hospodářství hostitelské země fungovat lépe, neboť pomáhají odstraňovat nedostatek kvalifikovaných pracovníků nebo slabiny pracovního trhu¹⁷. Ve většině členských států jsou mobilní občané EU čistými přispěvateli sociálního systému hostitelské země — platí na daních a příspěvcích na sociální zabezpečení více, než kolik z něj dostávají v dávkách. Mobilní občané EU jsou obvykle rovněž čistými přispěvateli na náklady veřejných služeb, které využívají v hostitelském členském státě¹⁸. Proto pro systémy sociálního zabezpečení hostitelského členského státu pravděpodobně nepředstavují zátěž. To potvrzují nedávné nezávislé studie¹⁹. Dokládají to i nedávné údaje, které členské státy předložily Komisi: podle nich občané EU nevyužívají sociální dávky intenzivněji než státní příslušníci hostitelské země^{20, 21}.

Šetření EU v oblasti příjmů a životních podmínek rovněž potvrzuje, že ve většině zemí je u občanů EU stejná nebo menší pravděpodobnost, že budou přijímat sociální dávky, než u státních příslušníků hostitelské země.

Kvůli jejich věku a zaměstnaneckému statusu je u mobilních občanů EU, pokud pobírají sociální dávky, obecně větší pravděpodobnost, že dostávají dávky v nezaměstnanosti, dávky na bydlení a rodinné dávky než starobní dávky, nemocenské dávky či dávky v invaliditě. Představují však jen malou část těch, kdo tyto dávky dostávají, což je v souladu s jejich malým podílem na celkovém obyvatelstvu ve většině členských států.

Údaje dále dokládají, že mobilní občané EU tvoří jen velmi malou část příjemců zvláštních nepřispěvkových dávek, které jsou dávkami kombinujícími prvky sociálního zabezpečení a sociální pomoci: méně než 1 % všech příjemců (kteří jsou občany EU) v šesti zemích (Bulharsko, Estonsko, Malta, Portugalsko, Rakousko a Řecko); mezi 1 % a 5 % v pěti dalších

¹⁶ Eurostat, šetření pracovních sil EU.

¹⁷ „Employment and Social Developments in Europe 2011, intra-EU labour mobility and the impact of enlargement“, s. 268–276.

¹⁸ Dustmann et al., *Assessing the Fiscal Costs and Benefits of A8 Migration to the UK*, <http://ideas.repec.org/p/crm/wpaper/0918.html>; OECD, *Fiscal Impact of Migration*, in OECD International Migration Outlook 2013, <http://www.oecd.org/els/mig/imo2013.htm>.

¹⁹ OECD, *Fiscal Impact of Migration*, in OECD International Migration Outlook 2013, <http://www.oecd.org/els/mig/imo2013.htm>; zpráva ICF GHK Milieu, citovaná výše; Dustmann et al., *Assessing the Fiscal Costs and Benefits of A8 Migration to the UK*, <http://ideas.repec.org/p/crm/wpaper/0918.html>; CEPS, *Social Benefits and Migration, A contested relationship and policy challenge in the EU* (kapitoly 1 a 7); *EU Labor Markets After Post-Enlargement Migration*, Martin Kahanec, Klaus F. Zimmermann (eds.), Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2010; Ian Preston, *The Effect of Immigration on Public Finances*, Centre for Research and Analysis of Migration, 2013, http://www.cream-migration.org/publ_uploads/CDP_23_13.pdf.

²⁰ Údaje shromážděné Správní komisí pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení dokládají věcné a právní obtíže při uplatňování ustanovení o koordinaci a poskytování dávek založených na pobytu a financovaných z daní neaktivním osobám. K dispozici ale nejsou žádné podklady svědčící o rozsáhlém podvodném jednání.

²¹ Viz statistická příloha, graf č. 2. V návaznosti na žádost Rady Komise v červnu 2013 požádala členské státy, aby jí poskytly mimo jiné informace o mobilních občanech EU, kteří požádali o sociální dávky nebo je obdrželi. Z 21 členských států, které odpověděly, nebyly schopny tyto údaje poskytnout Belgie, Chorvatsko, Maďarsko, Polsko, Rakousko, Spojené království a Švédsko. Litva poskytla údaje týkající se vývozu dávek sociálního zabezpečení. Údaje od zbývajících 13 členských států se týkají různých dávek a nejsou srovnatelné; jsou proto graficky znázorněny v kruhových diagramech jednotlivých zemí.

zemích (Finsko, Francie, Německo, Nizozemsko a Švédsko) a více než 5 % v Belgii a Irsku (přičemž údaje pro Irsko jsou jen odhady vycházející ze žádostí)²².

Nedávné studie²³ došly k závěru, že mezi štedrostí systémů sociálního zabezpečení a přílivem mobilních občanů EU není statistická spojitost.

²² Zpráva ICF GHK Milieu, citovaná výše, kapitola 5, s. 84.

²³ Viz například přehled literatury ve zprávě ICF-GHK Milieu a v CEPS, *Social benefits and migration, A contested relationship and policy challenge in the EU*.

2. Práva a povinnosti občanů EU podle právních předpisů EU

Právo na volný pohyb a nároky na dávky sociální pomoci a sociálního zabezpečení podléhají podle práva EU určitým podmínkám, ačkoli členské státy mohou uplatňovat příznivější podmínky. Právo EU má usnadňovat přeshraniční mobilitu ku prospěchu těch, kdo odcházejí do jiných zemí, i těch, kdo zůstávají v zemi svého původu.

Podmínky a omezení práva občanů Unie svobodně se pohybovat a pobývat na území EU jsou stanoveny ve směrnici 2004/38/ES (dále jen „směrnice“)²⁴. Zvláštní práva pracovníků jsou stanoveny v nařízení (EU) č. 492/2011²⁵. Práva sociálního zabezpečení mobilních občanů EU na úrovni EU se řídí nařízeními (EU) č. 883/2004 a č. 987/2009 (dále jen „nařízení“)^{26, 27}.

2.1. Kdo má nárok na volný pohyb?

Každý občan EU má právo pobývat na území jiného členského státu po dobu až tří měsíců, aniž by podléhal jakýmkoli podmínkám či formalitám s výjimkou povinnosti být držitelem platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu²⁸.

K tomu, aby měli právo pobytu po uplynutí prvních tří měsíců, musí občané EU splňovat určité podmínky v závislosti na svém postavení v hostitelské zemi. Studenti a další ekonomicky neaktivní osoby, například osoby v důchodu, a jejich rodiny mají právo pobývat po dobu delší než tři měsíce, pouze pokud mají sjednáno všeobecné zdravotní pojištění a dostatečné finanční zdroje pro sebe a příslušníky své rodiny, aby nezatěžovali systém sociální pomoci hostitelského členského státu. Uchazeči o zaměstnání mohou v hostitelské zemi pobývat až po dobu šesti měsíců bez podmínek, popřípadě déle, prokážou-li, že mají skutečnou šanci najít práci²⁹.

Po pěti letech občané EU a jejich rodinní příslušníci získávají právo trvalého pobytu³⁰.

2.2. Kdo má nárok na dávky sociální pomoci?

Dávky sociální pomoci jsou obvykle dávky, jež členské státy poskytují těm, kdo nemají dostatečné prostředky, aby byly uspokojeny jejich základní potřeby.

Mobilní pracovníci EU a příslušníci jejich rodin mají nárok na stejné dávky sociální pomoci jako státní příslušníci hostitelského státu³¹. S ostatními občany EU, kteří legálně pobývají v jiném členském státě EU, musí být zacházeno stejně jako se státními příslušníky hostitelského státu³², avšak určité předpisy chrání hostitelské členské státy před nepřiměřenou finanční zátěží.

²⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (Úř. věst. L 158, 30.4.2004, s. 77).

²⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie, Úř. věst. L 141, 27.5.2011, s. 1.

²⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, Úř. věst. L 166, 30.4.2004, s. 1; nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, Úř. věst. L 284, 30.10.2009, s. 1.

²⁷ Zvláštní ustanovení týkající se práv pacientů v přeshraniční zdravotní péči jsou obsažena ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/24/EU ze dne 9. března 2011 o uplatňování práv pacientů v přeshraniční zdravotní péči, Úř. věst. L 88, 4.4.2011, s. 1.

²⁸ Článek 6 směrnice.

²⁹ 9. bod odůvodnění a článek 7 a čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice.

³⁰ Článek 16 směrnice.

³¹ Čl. 7 odst. 2 nařízení (EU) č. 492/2011, citovaného výše.

³² Článek 24 směrnice.

Během prvních tří měsíců pobytu není hostitelský členský stát podle práva EU povinen poskytovat sociální pomoc ekonomicky neaktivním občanům EU. Není ani povinen poskytovat sociální pomoc uchazečům o první zaměstnání³³.

Po následující dobu pobytu až pěti let je nepravděpodobné, že by byli občané EU v praxi způsobilí pro dávky sociální pomoci, jelikož pro získání práva pobytu museli vnitrostátním orgánům prokázat, že mají dostatečné prostředky, které jsou orientačně rovné limitu, při jehož dosažení se poskytuje sociální pomoc, nebo jsou vyšší než tento limit³⁴.

Pokud však ekonomicky neaktivní občané EU požádali o dávky sociální pomoci, například v případě, že se jejich ekonomická situace časem změnila, jejich žádost se musí posuzovat z hlediska práva na rovné zacházení. Ve zvláštních případech uplatňování nároku na sociální pomoc může vyvolat důvodné pochybnosti vnitrostátních orgánů, že dotyčná osoba by mohla být nepřiměřenou zátěží pro systém sociální pomoci³⁵.

V této souvislosti může členský stát podmínit poskytnutí sociální pomoci či zvláštní nepřispěvkové dávky³⁶ občanovi EU z jiného členského státu splněním požadavků pro získání práva trvalého pobytu na dobu delší než tři měsíce³⁷. Členské státy však nemohou automaticky odmítnout poskytování těchto dávek ekonomicky neaktivním občanům EU ani nemohou automaticky považovat ty, kdo žádají o tyto dávky, za osoby, které nemají dostatečné finanční prostředky, a tedy ani právo pobytu³⁸. Orgány by měly posuzovat případy jednotlivě a zohledňovat při tom řadu faktorů, jako je částka, doba trvání, dočasná povaha problému nebo celková míra zátěže, kterou by poskytování dávek představovalo pro vnitrostátní systém sociální pomoci³⁹. V případě, že na tomto základě orgány dospějí k závěru, že dotyčné osoby se staly nepřiměřenou zátěží, mohou ukončit jejich právo pobytu⁴⁰.

Po pěti letech zákonného pobytu mají občané EU nárok na sociální pomoc stejně jako státní příslušníci hostitelského členského státu.

2.3. Kdo má nárok na dávky sociálního zabezpečení?

Nařízení zajišťují, aby mobilní občané EU neztratili nabytá práva, když se pohybují v rámci Evropské unie. Mezi dávky sociálního zabezpečení obvykle patří starobní a pozůstalostní důchod, dávky v invaliditě, nemocenské dávky, příspěvek při narození dítěte, dávky v nezaměstnanosti a rodinné přídatky nebo zdravotní péče.

Na pracovníky – ať už zaměstnanci nebo osoby samostatně výdělečně činné – a příslušníky jejich rodin se vztahuje systém sociálního zabezpečení hostitelské země za stejných podmínek jako na státní příslušníky této země, neboť stejně jako všichni ostatní pracovníci této země přispívají svými odvody a daněmi do veřejného rozpočtu, z něhož jsou dávky financovány.

³³ Za „dávky sociální pomoci“ ve smyslu čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38 nelze považovat finanční dávky, které jsou nezávisle na své kvalifikaci ve vnitrostátním právu určeny k tomu, aby zjednodušily přístup na trh práce:

Spojené věci C-22/08 a C-23/08, *Vatsouras a Koupantze*, bod 45.

³⁴ Čl. 8 odst. 4 směrnice.

³⁵ Čl. 14 odst. 2 směrnice.

³⁶ Podle nařízení 883/2004, viz kapitola 1.3 výše; věc C-140/12 *Brey*.

³⁷ Věc C-140/12 *Brey*, body 38 a 42.

³⁸ Čl. 14 odst. 3 směrnice.

³⁹ Článek 15 směrnice a věc C-140/12 *Brey*, bod 72.

⁴⁰ Čl. 14 odst. 1 směrnice.

V této oblasti však neexistuje žádná harmonizace na úrovni EU. Zákony hostitelské země určují, jaké dávky se poskytují, za jakých podmínek se přiznávají a jak dlouho a v jaké výši se vyplácejí. Nároky na dávky se proto v jednotlivých členských státech liší.

Sociální zabezpečení musí zajistit země zaměstnání a u ekonomicky neaktivních občanů EU země pobytu.

Ve smyslu ustanovení o koordinaci může být pouze jedno místo pobytu a toto odpovídá středu zájmu dotyčné osoby (členský stát „místa obvyklého pobytu“). Ekonomicky neaktivní osoby mohou získat dávky sociálního zabezpečení pouze tehdy, pokud projdou přísným testem obvyklého pobytu, a prokážou tak, že mají přímou vazbu na daný členský stát. Tento test zahrnuje celkové hodnocení individuální situace žadatele v souladu s přísnými kritérii (délka pobytu, motivace, rodinná situace a záměr)⁴¹. Osoby, které se dočasně přesunou do jiné země a zachovají si své předchozí bydliště v zemi svého původu, obvykle nemění místo svého obvyklého pobytu.

3. Podmínky a omezení podle právních předpisů EU

Právní předpisy EU obsahují řadu jednoznačných záruk, jež mají členskými státy pomoci v boji proti zneužívání práv a podvodům. Je na členských státech, aby těchto záruk plně využily. Komise podporuje jejich úsilí.

3.1. Boj proti zneužívání práv a podvodům podle směrnice

Pro účely směrnice lze zneužití práv a podvod vymezit⁴² následovně.

- *Podvod*: úmyslné uvedení v omyl nebo jiná forma klamavého jednání, kterých se dotyčná osoba dopustí za účelem získání práva volného pohybu a pobytu podle práva EU. Běžné jsou případy padělání průkazů totožnosti nebo povolení k pobytu nebo nepravdivé doložení hmotněprávních skutečností týkajících se podmínky připojení k právu pobytu, například nepravdivé tvrzení dotyčné osoby, že má dostatečné zdroje nebo že je samostatně výdělečně činná.
- *Zneužití práva*: předstírané chování, jež má sloužit výlučně účelu, kterým je získání práva volného pohybu a pobytu podle práva EU, a jež formálně splňuje podmínky stanovené právem EU, ale není v souladu s účelem těchto norem.

Typickým příkladem zneužívání práva jsou účelové sňatky. Údaje předložené členskými státy o zjištěných účelových sňatcích⁴³ dokládají, že tento jev existuje, ale jeho rozsah se v různých

⁴¹ Viz věc C-76/76, *Di Paolo*, C-102/91, *Knoch*, a C-90/97 *Swaddling*.

⁴² KOM(2009) 313 oddíl 4.1.

⁴³ V návaznosti na žádost Rady Komise požádala členské státy o informace o zneužití volného pohybu účelovými sňatky. Dvanáct členských států poskytlo statistiku o **zjištěných** případech. V období let 2010–2012 Kypr zaznamenal 174 těchto sňatků a Portugalsko 144; v témže období Polsko z těchto důvodů odmítlo 2 žádosti o pobytové karty (z celkového počtu 391); Česká republika zaznamenala v roce 2012 51 takových sňatků a 22 mezi lednem a červencem 2013; Dánsko v roce 2012 zjistilo 8 účelových sňatků a Finsko z těchto důvodů odmítlo 10 žádostí o vízum (z celkového počtu 650); v letech 2012–2013 Švédsko odmítlo právo pobytu v souvislosti s účelovými sňatky a padělání dokladů v 30 případech (z 26 546 žádostí o pobyt); Nizozemsko od roku 2007 zjistilo 368 účelových sňatků (z 550 sňatků vyšetřovaných ve třech pilotních projektech); Irsko v roce 2010 zaznamenalo 9 účelových sňatků; od května do října 2011 Spojené království odmítlo na základě pochybností o hodnověrnosti sňatků 176 žádostí o doklad rodinného příslušníka EHP (z 256 případů, v nichž bylo podezření ze zneužití práva a které představují přibližně 2 % žádostí obdržených v tomto období); Estonsko a Rumunsko uvedly, že v období od ledna 2011 do července 2013, resp. od ledna 2007 nezjistily žádné účelové sňatky. Ve dvou případech byly předloženy údaje o **podezřelých** z účelového sňatku: Spojené království: zprávy matričních úředníků uváděly 934 (2010), 1 741 (2011) a 1 891 (2012) podezřelých

členských státech značně liší. I přes nízké číselné hodnoty je podíl organizovaného zločinu zneklidňujícím faktorem. Podle Evropského policejního úřadu (Europol)⁴⁴ některé sítě organizovaného zločinu zajišťují účelové sňatky mezi státními příslušníky třetích zemí a mobilními občany EU, aby dosáhly vstupu do EU a legálního pobytu v ní. Europol a Eurojust mohou v této oblasti nabídnout vnitrostátním orgánům pomoc a podporu, zejména v případech souvisejících s obchodováním s lidmi.

3.2. Omezení volného pohybu podle směrnice z důvodů veřejného pořádku

Pravidla EU pro volný pohyb umožňují členským státům přijmout účinná opatření v boji proti zneužívání práv a podvodům omezením práv přiznaných výše uvedenou směrnicí, zejména prostřednictvím odmítnutí nebo ukončení těchto práv.

Jakékoli opatření, které omezuje volný pohyb, může být odůvodněné, pouze pokud je v souladu se zásadou proporcionality. Tato zásada⁴⁵, jež vychází přímo ze Smlouvy, platí pro všechny základní svobody, a proto je ve směrnici⁴⁶ náležitě zohledněna. Nikdy nesmí být uložena omezení pro obecné účely prevence, jako jsou vyhoštění a zákazy opětovného vstupu pro všechny osoby v dané situaci, aniž by se bral ohled na proporcionalitu, individuální okolnosti a závažnost přestupku.

Forma těchto omezení závisí na jednotlivých členských státech, avšak obvykle zahrnuje:

- Odepření vstupu nebo vyhoštění osoby z důvodů veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti.

Pojmy „veřejného pořádku“ a „veřejné bezpečnosti“ jsou určeny členskými státy podle potřeby jednotlivých států. Nicméně tyto pojmy je třeba vykládat restriktivně⁴⁷ a předpokládat skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti⁴⁸. Za výjimečných okolností může přetrvávající drobná kriminalita představovat hrozbu veřejnému pořádku, přestože by jednotlivě posuzovaný trestný čin nebo přestupek nebyl dostačující k tomu, aby představovaly dostatečně závažnou hrozbu. Avšak skutečnost několika odsouzení sama o sobě ještě nepředstavuje vážné ohrožení veřejného pořádku. Vnitrostátní orgány musí prokázat, že osobní chování dotyčného jednotlivce představuje hrozbu pro požadavky veřejného pořádku⁴⁹. Navíc chování, které členský stát akceptuje u svých státních příslušníků, nemůže být důvodem pro omezující opatření⁵⁰. Omezující opatření nelze přijímat z obecných důvodů prevence⁵¹ nebo k hospodářským účelům⁵².

44 případů. Německo: zprávy o 250 aktuálních podezřelých případech ve všech spolkových zemích; v roce 2012 bylo 167 podezřelých případů v Hesensku, 43 v Berlíně a 71 v Mnichově.
EU Serious and Organised Crime Threat Assessment 2013, oddíl 1.9, <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/socta2013.pdf>; 2011 EU Serious and Organised Crime Threat Assessment, Chapter on Facilitated Illegal Immigration, <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/octa2011.pdf>.

45 Věc C-55/94, *Gebhard*, bod 37, a věc C-100/01, *Olazabal*, bod 43.

46 16. bod odůvodnění a čl. 15 odst. 1, čl. 15 odst. 3 a čl. 27 odst. 2.

47 Věc 41/74, *Van Duyn*, bod 18, věc C-348/09, *P. I.*, bod 23, a věc C-434/10, *Aladzhev*, bod 34.

48 Čl. 27 odst. 1 směrnice, věc 30/77, *Bouchereau*, bod 35, a věc C-348/09, *P. I.*, bod 34.

49 Věc C-349/06, *Polat*, bod 39; sdělení Komise o pokynech pro lepší provádění a uplatňování směrnice 2004/38/ES, KOM(2009) 313, závěr oddílu 3.2.

50 Spojené věci 115/81 a 116/81, *Adoui a Cornouaille*, bod 8, a věc C-268/99 *Jany*, bod 61.

51 Čl. 28 odst. 1 směrnice a věc 67/74, *Bonsignore*, bod 6.

52 Věc C-434/10, *Aladzhev*, body 29 a 30, a věc C-249/11, *Byankov*, body 35 a 36.

- Zákaz opětovného vstupu⁵³ může být uložen spolu s rozhodnutím o vyhoštění pouze ve vážných případech, kdy se prokáže, že pachatel pravděpodobně bude představovat vážnou hrozbu pro veřejný pořádek i v budoucnosti. Nemohou automaticky následovat po odsouzení za trestný čin⁵⁴.

Osoby, na které se vztahuje zákaz opětovného vstupu, mohou požádat, aby byl tento zákaz po přiměřené době zrušen⁵⁵.

V případech, kdy je právo volného pohybu zneužíváno nebo bylo získáno podvodně, bude záviset na závažnosti porušení právních předpisů, zda dotyčné osoby lze považovat za závažnou hrozbu pro veřejný pořádek, což může odůvodňovat vyhoštění a v některých případech zákaz opětovného vstupu.

3.3. Boj proti podvodům a omylům v oblasti koordinace sociálního zabezpečení

Pro účely koordinace sociálního zabezpečení jsou podvod a omyl vymezeny následovně.

- *Podvod v oblasti sociálního zabezpečení*: jakýkoli čin nebo opominutí konat, a to za účelem získání nebo pobírání dávek sociálního zabezpečení nebo vyhnutí se povinnosti platit příspěvky na sociální zabezpečení, které jsou v rozporu s právními předpisy členského státu⁵⁶.
- *Omyl*: neúmyslná chyba nebo opominutí, kterých se dopustí úředníci nebo občané⁵⁷.

Komise podporuje členské státy v jejich úsilí bojovat proti podvodům a omylům v oblasti sociálního zabezpečení. Dobře zavedený systém ke zlepšení spolupráce mezi členskými státy je provozován v rámci Správní komise pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení. V tomto rámci členské státy vytvořily síť kontaktních míst, aby zlepšily svou spolupráci a aby se každoročně předkládaly zprávy o podvodech a omylech.

Podvod v oblasti sociálního zabezpečení může rovněž podléhat sankcím – trestním či správním – v rámci právních systémů členských států. Podvody v oblasti sociálního zabezpečení nepředstavují samy o sobě zneužití práva svobodného pohybu či podvod týkající se volného pohybu ve smyslu článku 35 směrnice. Pokud však oprávněně pobývající mobilní občan EU získá dávku na základě nepravdivých prohlášení, je podle obecných pravidel směrnice možné vyhoštění a uvalení zákazu opětovného vstupu, pokud tohoto občana EU lze považovat za závažné ohrožení veřejného pořádku, a to v souladu s výše uvedenou zásadou proporcionality.

4. Sociální začleňování

Některé členské státy informují o tom, že v některých jejich městech vznikly náročné situace. Zejména malé vyhlídky na zaměstnání a jiné problémové situace mohou zatížit již beztak znevýhodněné oblasti, zvláště místní služby, jako jsou vzdělávání, zdravotní péče a bydlení, třebaže se to týká pouze menšiny mobilních občanů EU. Bezdomovectví je šířícím se jevem,

⁵³ V tomto sdělení se termínem „zákaz opětovného vstupu“ rozumí „rozhodnutí o zákazu pobytu“ podle článku 32 směrnice.

⁵⁴ Věc C-140/96, *Calfa*, body 27 a 28.

⁵⁵ Čl. 32 odst. 1 směrnice a spojené věci 115/81 a 116/81, *Adoui a Cornuaille*, bod 12.

⁵⁶ Část A oddíl 2 písm. a) usnesení Rady ze dne 22. dubna 1999, Úř. věst. C 125, 6.5.1999, s. 1.

⁵⁷ Rozhodnutí Správní komise pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení č. H5 ze dne 18. března 2010 o spolupráci při boji proti podvodům a omylům v rámci nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, Úř. věst. L 149, 8.6.2010, s. 5.

který je sice omezený, pokud jde o absolutní čísla, avšak budí obavy a je výrazným projevem sociálního vyloučení⁵⁸.

Politiky sociálního začleňování se zaměřují na překážky, se kterými se občané potýkají v přístupu ke vzdělání, službám zaměstnanosti, finančním službám, rodinným dávkám a přídávkům na děti. Komise i nadále podporuje členské státy při realizaci integrovaných strategií aktivního začleňování⁵⁹, které mohou hrát pozitivní roli při začleňování mobilních občanů EU do hostitelské společnosti.

V této souvislosti mají pomoci finanční prostředky EU pro sociální začleňování. Evropský sociální fond (ESF) mohou členské státy využít při rozpracovávání svých programů na podporu místních orgánů, které se na svém území potýkají s problémem marginalizovaných občanů, ať už jde o jejich státní příslušníky nebo občany z jiných členských států EU. Na sociální začleňování je v období 2007–2013 z rozpočtu ESF vyčleněno 12,9 miliardy EUR. Mobilní občané EU mohou také využívat další činnosti financované z ESF, jako jsou například celoživotní vzdělávání, pomoc při získávání přístupu k zaměstnání a posilování kapacity zúčastněných stran. Pro sociální infrastrukturu bude v období 2007–2013 z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), který podporuje investice do vzdělávání, bydlení, zdraví a péče o děti, k dispozici 17,8 miliardy EUR. Členské státy se vyzývají, aby využily možností, jež nabízí ESF a EFRR, a nadále podporovaly činnosti sociálního začleňování v programovém období 2014–2020.

Komise navrhla zřídit na období 2014–2020 Fond evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD). Účelem fondu je zmírnit nejhorší formy chudoby tím, že poskytne nefinanční pomoc nejchudším osobám a bude řešit deprivaci, pokud jde o potraviny, důsledky bezdomovectví a materiální deprivaci dětí.

5. Pět opatření

S cílem pomoci vnitrostátním a místním orgánům účinně uplatňovat pravidla EU týkající se volného pohybu a používání dostupných finančních prostředků Komise předkládá pět konkrétních opatření, která jsou realizována společně s členskými státy:

1. Pomoc členským státům v boji proti účelovým sňatkům

Komise bude vnitrostátním orgánům pomáhat s uplatňováním pravidel EU, která jim umožňují bojovat s potenciálním zneužíváním práva volného pohybu, tím, že vypracuje příručku pro řešení problému účelových sňatků.

Tato příručka, připravovaná společně s členskými státy, vyjasní vnitrostátním orgánům právní rámec, ve kterém mohou působit při posuzování podezřelých případů a rozhodnout, zda z důvodů účelového sňatku zrušit nebo odepřít práva volného pohybu. To by jim mělo pomoci vyřešit takové případy zneužití práv, aniž by byl ohrožen základní cíl ochrany a usnadnění volného pohybu občanů EU a příslušníků jejich rodin, kteří využívají práva EU bez nekalých úmyslů.

⁵⁸ Viz pracovní dokument útvarů Komise *Confronting homelessness in the European Union*, SWD (2013)42 final, provázející sdělení Komise *Za sociální investice pro růst a soudržnost – včetně provádění Evropského sociálního fondu v období 2014–2020* ze dne 20. února 2013, COM(2013) 83 final.

⁵⁹ Sdělení Komise o doporučení o aktivním začleňování lidí vyloučených z trhu práce ze dne 3. října 2008, KOM(2008) 639 v konečném znění; sdělení Komise *Za sociální investice pro růst a soudržnost – včetně provádění Evropského sociálního fondu v období 2014–2020* ze dne 20. února 2013, citované výše, sdělení Komise *Rámec EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020* ze dne 5. dubna 2011, KOM(2011) 173 v konečném znění.

2. Pomoc vnitrostátním orgánům při uplatňování pravidel EU o koordinaci sociálního zabezpečení

Komise úzce spolupracuje s členskými státy s cílem zlepšit uplatňování pravidel koordinace sociálního zabezpečení. V této souvislosti se připravuje praktická příručka upřesňující „test obvyklého pobytu“ používaný v pravidlech EU v oblasti sociálního zabezpečení.

Užší a účinnější spolupráce mezi institucemi sociálního zabezpečení je základním faktorem umožňujícím osobám využít svých práv v co nejkratší době a za optimálních podmínek, ale rovněž zamezujícím výplatě nadměrných dávek a neoprávněným nárokům. Orgány a instituce zastoupené ve Správní komisi spolupracují v zájmu zajištění jednotnosti, účinnosti, výměny informací a nezbytných postupů pro uplatňování těchto ustanovení. Důležitým nástrojem, o němž se diskutuje, je zřízení systému založeného na elektronické komunikaci mezi institucemi, který by měl také zahrnovat bezpečnou elektronickou platformu pro výměnu osobních údajů k boji proti podvodům a omylům.

Komise úzce spolupracuje s členskými státy ve Správní komisi na praktické příručce pro účinné používání nařízení. Příručka bude zveřejněna na internetových stránkách Komise do konce roku 2013.

Praktická příručka vyjasní pojem „místo obvyklého pobytu“, užívaný pro účely nařízení, a členským státům poskytne užitečné pokyny a vysvětlení⁶⁰.

3. Pomoc vnitrostátním orgánům při řešení problémů sociálního začleňování

Komise navrhla, aby v programovém období 2014–2020 bylo v každém členském státě vynaloženo nejméně 20 % prostředků z ESF na podporu sociálního začleňování a boj proti chudobě.

Komise se bude nadále snažit pomáhat místním orgánům, aby účinně využívaly prostředky z evropských strukturálních a investičních fondů.

V novém programovém období 2014–2020 se musí v každém členském státě vynaložit nejméně 20 % přidělů z ESF na podporu sociálního začleňování a boj proti chudobě a jakékoli formě diskriminace (v současné době to je kolem 17 %). Kromě toho bude moci ESF též financovat budování kapacit pro všechny zúčastněné strany na celostátní, regionální nebo místní úrovni. Členským státům (a to jak státům původu mobilních občanů EU, tak cílovým státům) budou poskytnuty pokyny pro rozvoj programů sociálního začleňování s podporou ESF. Zvláštní pozornost je věnována sociálnímu začleňování znevýhodněných osob, včetně Romů. Komise úzce spolupracuje s členskými státy a naléhavě je žádá, aby při řešení specifických výzev v této oblasti ve svých dohodách o partnerství a následně ve svých příslušných operačních programech byly ambiciózní a poskytly dostatečné finanční prostředky. V zájmu překonání kapacitních potíží, jako je nedostatek know-how a správní kapacity řídicích orgánů, Komise také vyzývá členské státy, aby zvážily možnost svěřit správu a realizaci některých částí svých programů zprostředkujícím subjektům s doloženými zkušenostmi a znalostmi o subjektech v místě působení. Komise se soustřeďuje na oblasti, kde je pomoci zapotřebí, a spolu s dalšími mezinárodními organizacemi⁶¹ zkoumá konkrétní opatření s cílem nabídnout ucelený soubor dodatečné podpory obcím, které se zavázaly k lepšímu začleňování marginalizovaných skupin obyvatel, zejména Romů, na svém území.

⁶⁰ Praktická příručka se omezí na používání nařízení a nebude se vztahovat na používání směrnice.

⁶¹ Např. fondu EHP/Norska, Rady Evropy, Rozvojového programu OSN (UNDP), Nadace otevřené společnosti a Agentury Evropské unie pro základní práva.

Komise rovněž podporuje spolupráci mezi evropskými městy týkající se začleňování Romů prostřednictvím programu Progress.

Komise také zveřejní brožury určené pro jednotlivé země a informující o dostupných evropských strukturálních a investičních fondech, aby pomohla regionálním a místním úřadům najít možnosti financování pro své projekty na podporu sociálního začleňování a boje proti chudobě.

4. Řešení potřeb místních orgánů podporou výměny osvědčených postupů

Komise pomůže místním orgánům sdílet osvědčené postupy vypracované v celé Evropě při uplatňování pravidel volného pohybu a řešení problémů sociálního začleňování.

Komise vypracuje do konce roku 2013 studie hodnotící dopad volného pohybu v šesti hlavních městech⁶² po celé Evropě, která uplatňují politiku podporující a usnadňující volný pohyb a sociální začleňování mobilních občanů EU, jako je poskytování informačních služeb nově příchozím na jediném kontaktním místě. Na tomto základě Komise v únoru 2014 ve spolupráci s Výborem regionů uspořádá první konferenci, na níž se zástupci místních a regionálních orgánů budou moci vzájemně seznámit s osvědčenými postupy.

5. Pomoc místním orgánům při uplatňování pravidel EU týkajících se volného pohybu v praxi

Komise zřídí internetový školicí modul, který pomůže zaměstnancům místních orgánů plně pochopit a uplatňovat práva volného pohybu občanů EU.

Komise navrhla, aby byly ve všech členských státech zřízeny subjekty pro právní podporu a informování mobilních pracovníků EU, a usiluje o posílení sítě EURES, co se týče pomoci poskytované uchazečům o zaměstnání i zaměstnavatelům při obsazování pracovních míst uchazeči o zaměstnání.

Jak je uvedeno ve zprávě o občanství EU za rok 2013⁶³, místní samosprávy hrají klíčovou roli při prosazování práv volného pohybu občanů, neboť jsou často prvním kontaktním místem pro občany usazující se v novém městě. Stížnosti adresované Komisi ukazují, že v některých případech úředníci jednající s lidmi nejsou dostatečně obeznámeni s právy volného pohybu. Komise ve spolupráci s členskými státy do konce roku 2014 vytvoří online nástroj odborné přípravy (opatření 10), jehož účelem bude zlepšit znalosti úředníků místních orgánů o právech volného pohybu občanů EU a pomoci jim v nejasných či složitých případech.

V dubnu 2013 předložila Komise návrh směrnice týkající se opatření k usnadnění výkonu práv přiznaných mobilním pracovníkům v EU. Vyzvala Evropský parlament a Radu, aby návrh směrnice přijaly co nejdříve⁶⁴. Směrnice by zajistila, aby vnitrostátní orgány poskytovaly mobilním pracovníkům a příslušníkům jejich rodin rady a pomoc při prosazování jejich práv.

Komise rovněž předloží – v souladu s pracovním programem Komise na rok 2013 a opatřením č. 2 zprávy o občanství EU 2013⁶⁵ – návrh na modernizaci EURES, sítě Evropských služeb zaměstnanosti, aby posílila roli a dopad služeb zaměstnanosti na vnitrostátní úrovni, zlepšila koordinaci mobility pracovních sil v EU a rozvinula síť

⁶² Barcelona, Dublin, Hamburk, Lille, Praha a Turín.

⁶³ Zpráva Komise *Zpráva o občanství EU pro rok 2013 – Občané EU: vaše práva, vaše budoucnost*, KOM(2013) 269 v konečném znění, 8.5.2013.

⁶⁴ KOM(2013) 236, 26.4.2013.

⁶⁵ KOM(2013) 269 v konečném znění, 8.5.2013.

EURES tak, aby se z ní stal plnohodnotný evropský nástroj pro umísťování a nábor pracovníků.

6. Závěr

Volný pohyb je právo založené na Smluvě o EU, které občané oceňují nejvíce a v němž vidí nejdůležitější přínos integrace EU. Je součástí samotné podstaty občanství Unie.

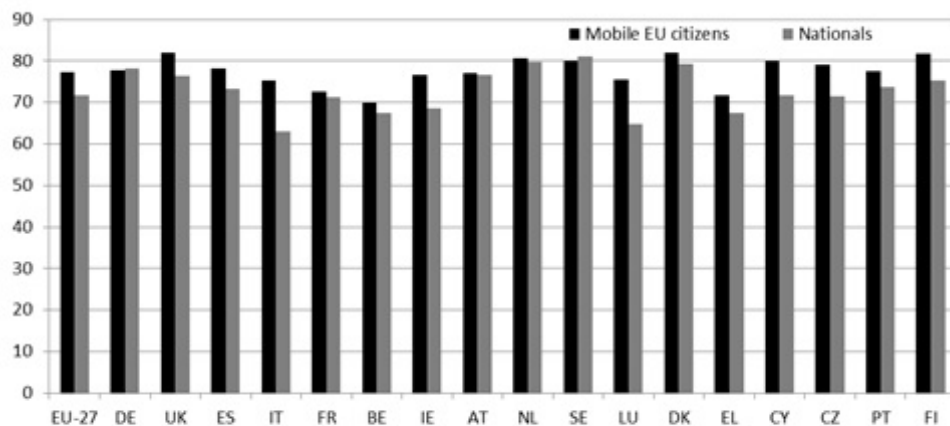
Členské státy a EU sdílejí zodpovědnost za to, že pravidla pro volný pohyb budou fungovat ku prospěchu občanů, růstu a zaměstnanosti.

Pravidla EU pro volný pohyb a přístup k sociální pomoci a sociálnímu zabezpečení usnadňují účinný výkon práva volného pohybu a ochrany těch, kteří je skutečně využívají. Zároveň tato pravidla obsahují dostatečné záruky, aby práva přiznaná občanům EU nebyla zneužívána, aby povinnosti podle práva EU byly dodržovány a aby se systémy sociální pomoci hostitelských členských států nepřiměřeně nezatěžovaly. Členské státy a orgány EU jsou společně odpovědné za prosazování práva volného pohybu, a to i tím, že budou vystupovat proti představám veřejnosti, které nejsou založeny na faktech nebo ekonomické realitě. Při výkonu této odpovědnosti se vnitrostátní orgány mohou spolehnout na podporu Komise založené na tomto přístupu a realizované prostřednictvím pěti opatření uvedených v tomto sdělení.

STATISTICKÁ PŘÍLOHA

Graf č. 1: Míra aktivity mezi mobilními občany EU a státními příslušníky jednotlivých členských států (ve věku 15–64 let), 2012

Graf je sestaven podle počtu mobilních občanů EU v produktivním věku (15–64) pobývajících v dané zemi.

Zdroj: Eurostat, šetření pracovních sil (tabulka lfsa_argan). Poznámka: v grafu jsou uvedeny pouze hlavní cílové země mobilních občanů EU. V roce 2012 v těchto 17 členských státech pobývalo 99 % mobilních občanů EU.

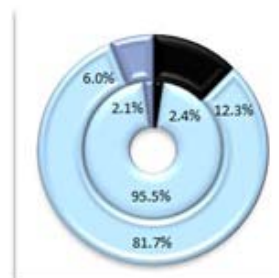
Graf č. 2: Využívání sociálních dávek mobilními občany EU v některých členských státech

Vnější mezikruží: procento mobilních občanů EU ve srovnání s obyvatelstvem daného státu; vnitřní mezikruží: procento příjemců dávek, kteří jsou státními příslušníky dané země a kteří jsou mobilními občany EU. Vlastní státní příslušníci jsou znázorněni **světle modrou barvou**, mobilní občané EU **černou barvou** a státní příslušníci zemí, které nejsou členy EU (jsou-li údaje k dispozici) **fialovou barvou**.

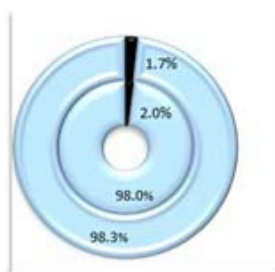
Údaje o podílu na obyvatelstvu: statistiky Eurostatu týkající se migrace za rok 2012 Eurostat, doplněné šetřením pracovních sil (Eurostat), vnitrostátními zdroji údajů a vlastními odhady.

Údaje o využívání sociálních dávek: údaje poskytly členské státy, shromáždila je Komise prostřednictvím odborné skupiny FREEMO. Nejsou srovnatelné i z důvodu, že dávky nejsou na úrovni EU harmonizovány.

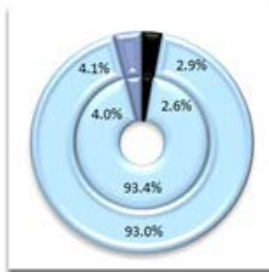
Kypr – sociální dávky v červenci 2013

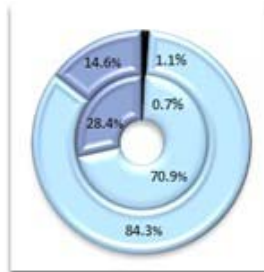
Česká republika – nepojistné sociální dávky (bez data)

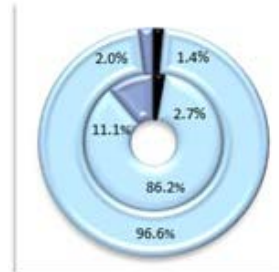
Dánsko – příjemci sociálních dávek nebo příjmu ze zaměstnání v roce 2012

Estonsko – sociální dávky v roce 2012

Finsko – dávky v nezaměstnanosti v roce 2012

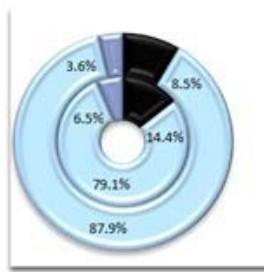
Německo – sociální dávky pro uchazeče o zaměstnání v roce 2012

Řecko – důchody v červnu 2013

Irsko – dávky pro uchazeče o zaměstnání, příspěvky na bydlení a přídavky na děti (rodiny a děti) v roce 2013

Nizozemsko – sociální dávky v roce 2012

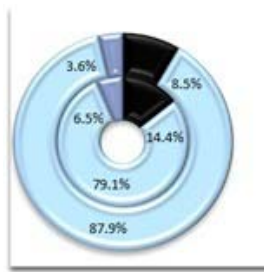
Portugalsko – dávky sociálního začleňování, rodinné dávky a podpora pro seniory

Rumunsko – sociální dávky v červnu 2013 (souhrn mobilních státních příslušníků zemí, které jsou členy EU, a zemí, které nejsou členy EU)

Slovensko – sociální dávky v květnu 2013

Slovinsko – sociální pomoc v srpnu 2013

